اخبار

تغییر نرخ سود بانکی فعلا در دستور کار بانک مرکزی نیست

معاون سیاست‌گذاری بانک مرکزی گفت: در خصوص نرخ سود تسهیلات و سپرده‌ها، هیئت عالی تصمیمی اتخاذ نکرده و صرفاً به اصلاح رابطه بین بانک مرکزی و بانک‌ها پرداخته است.

باشگاه خبرنگاران جوان؛ ماجد، معاون سیاست‌گذاری بانک مرکزی گفت: در خصوص نرخ سود تسهیلات و سپرده‌ها، هیئت عالی تصمیمی اتخاذ نکرده و صرفاً به اصلاح رابطه بین بانک مرکزی و بانک‌ها پرداخته است.

وی افزود: مصوبات قبلی شورای پول و اعتبار در این خصوص کماکان برقرار هستند و بحث‌های کارشناسی و بررسی این موارد نیز همچنان در حال انجام است؛ موضوعی که از گذشته و طی چندین سال در دستور کار کارشناسان قرار داشته است.

ماجد تصریح کرد: در حال حاضر این موضوع در دستور کار قرار ندارد و به محض اتخاذ تصمیم در این خصوص، اطلاع‌رسانی لازم انجام خواهد شد.

واکنش همتی به تحریم مرکز مبادله ارز و طلا

رئیس بانک مرکزی در واکنش به تحریم مرکز مبادله ارز و طلا، از خالی‌شدن ترکش تحریم‌های آمریکا گفت.

باشگاه خبرنگاران جوان - عبدالناصر همتی رئیس‌کل بانک مرکزی، با اشاره به ادعای وزیر خزانه‌داری آمریکا که از تحریم مرکز مبادله ارز و طلای ایران به‌عنوان حمله به آخرین مرحله بانکداری سایه ایران یاد کرده است، گفت: ظاهراً دیگر تیری در ترکش تحریم‌کنندگان نمانده که کارشان به تحریم مرکز مبادله ارز و طلای ایران کشیده است که صرفاً پلتفرم ثبت معاملات است.

همتی افزود: مرکز مبادله که پیش چشم همه است، ساختمانش نشانی دارد، نامش روی تابلوی سردر است و وب‌سایتش هم در دسترس همه است، اگر اینجا را هم «بانکداری سایه» می‌بینند، ظاهراً دچار توهم آفتاب و سایه شده‌اند، شاید وقتی آدم در روز روشن هم هر سایه‌ای را تهدید می‌بیند، فقط در پادگان احساس امنیت می‌کند.

مدیریت مصرف انرژی، پشتیبان تداوم تولید و امنیت غذایی است

سرپرست شرکت پشتیبانی امور دام کشور با تأکید بر ضرورت مشارکت همگانی در مدیریت مصرف انرژی گفت: تداوم تولید در واحدهای کشاورزی، دامداری و مرغداری به تأمین انرژی وابسته است و صرفه‌جویی در مصرف، به حفظ تولید و پایداری امنیت غذایی کمک می‌کند.

به گزارش برنا، جبرئیل برادری با اشاره به فشار موجود بر شبکه تأمین انرژی کشور اظهار کرد: تولیدکنندگان بخش کشاورزی، دامداری و مرغداری برای ادامه فعالیت و تأمین محصولات مورد نیاز مردم به انرژی نیاز دارند؛ ازاین‌رو مدیریت مصرف در بخش‌های مختلف، می‌تواند به تأمین پایدار انرژی واحدهای تولیدی و استمرار عرضه محصولات غذایی کمک کند. وی افزود: از مردم درخواست می‌کنیم با اقداماتی مانند تنظیم دمای وسایل گرمایشی، پوشیدن لباس گرم در روزهای سرد و پرهیز از مصرف غیرضروری، در کاهش فشار بر شبکه انرژی مشارکت کنند. این همراهی، در کنار صرفه‌جویی در هزینه خانوار، به تداوم فعالیت تولیدکنندگان و تأمین نیاز بازار نیز کمک می‌کند.برادری همچنین از تولیدکنندگان خواست با بهینه‌سازی تجهیزات گرمایشی، عایق‌کاری مناسب، سرویس و نگهداری به‌موقع دستگاه‌ها و استفاده از روش‌های کارآمدتر، مصرف سوخت و انرژی را کاهش دهند.

پشت پرده حراج‌های جمعه سیاه

تخفیف واقعی یا بازی با قیمت‌ها؟

بلک‌فرایدی یا جمعه سیاه با وعده تخفیف‌های چند ده درصدی برگزار می‌شود، اما تورم، افزایش صوری قیمت‌ها و ابهام در اصالت کالا، اعتماد خریداران به حراج‌های پایان پاییز را با چالش مواجه کرده است.

ممکن است یک فروشگاه قیمت کالایی را پیش از آغاز جشنواره افزایش دهد و سپس با اعلام تخفیف ۳۰ یا ۵۰ درصدی، آن را با قیمتی عرضه کند که تفاوت چندانی با نرخ معمول بازار ندارد

جمعه سیاه یا بلک‌فرایدی در سال‌های اخیر از یک مناسبت تجاری در بازارهای جهانی به رویدادی تبلیغاتی در بازار ایران تبدیل شده است؛ رویدادی که فروشگاه‌های اینترنتی، مراکز تجاری و واحدهای صنفی با تکیه بر آن تلاش می‌کنند بخشی از تقاضای مصرفی را به سمت خود جذب کنند. با این حال، ورود این الگوی فروش به اقتصاد ایران در شرایطی اتفاق افتاده که تفاوت‌های ساختاری بازار کشور با اقتصادهایی که بلک‌فرایدی در آنها شکل گرفته، پرسش‌های جدی درباره کارکرد واقعی این تخفیف‌ها ایجاد می‌کند.

به گزارش مهر، در بازارهایی که این مناسبت از ابتدا در آنها شکل گرفته، فروشندگان معمولا با برنامه‌ریزی برای موجودی انبار، رقابت قیمتی و افزایش حجم فروش، بخشی از حاشیه سود خود را کاهش می‌دهند. اما در اقتصادی که قیمت کالاها تحت تأثیر تورم، نرخ ارز، هزینه تأمین مواد اولیه و تغییرات مداوم هزینه‌های تولید قرار دارد، اعلام یک درصد تخفیف به‌تنهایی نمی‌تواند نشان‌دهنده ارزان‌تر شدن کالا باشد.

در واقع، مسئله اصلی بلک‌فرایدی در ایران صرفا میزان تخفیف نیست، بلکه مشخص نبودن مبنایی است که این تخفیف بر اساس آن محاسبه می‌شود.

تخفیف در بازاری که قیمت‌ها ثبات ندارند

یکی از نخستین چالش‌های برگزاری بلک‌فرایدی در ایران، دشواری تعیین قیمت مرجع برای کالاهاست. در شرایطی که قیمت برخی محصولات در فاصله‌های زمانی کوتاه تغییر می‌کند، فروشنده می‌تواند با درج قیمت قبلی و اعلام قیمت جدید، تصویری از یک فرصت استثنایی برای خرید ایجاد کند؛ در حالی که مصرف‌کننده اطلاعات دقیقی از قیمت واقعی محصول در روزها و هفته‌های گذشته ندارد.

برای مثال، ممکن است یک فروشگاه قیمت کالایی را پیش از آغاز جشنواره افزایش دهد و سپس با اعلام تخفیف ۳۰ یا ۵۰ درصدی، آن را با قیمتی عرضه کند که تفاوت چندانی با نرخ معمول بازار ندارد. در چنین وضعیتی، درصد تخفیف به جای آنکه معیاری برای کاهش هزینه خرید باشد، به ابزاری برای تحریک تقاضا تبدیل می‌شود.

این مسئله زمانی اهمیت بیشتری پیدا می‌کند که قدرت خرید خانوارها محدود شده و بخش قابل توجهی از مصرف‌کنندگان برای تأمین کالاهای مورد نیاز خود ناچار به مقایسه قیمت‌ها و انتخاب ارزان‌ترین گزینه هستند. در چنین بازاری، وعده خرید ارزان می‌تواند بر تصمیم مصرف‌کننده اثر بگذارد، حتی اگر قیمت نهایی محصول واقعا رقابتی نباشد.

رونق تجارت الکترونیک و دشواری نظارت

گسترش فروش اینترنتی نیز ابعاد تازه‌ای به این مسئله داده است. بر اساس گزارش تجارت الکترونیکی ایران در سال ۱۴۰۳، ارزش معاملات این حوزه به ۵ هزار و ۵۰۰ هزار میلیارد تومان رسیده که نسبت به سال قبل از آن ۷۳ درصد افزایش داشته است. همچنین تعداد معاملات تجارت الکترونیکی به حدود ۴.۷ میلیارد فقره رسیده و تعداد نمادهای اعتماد الکترونیکی فعال از ۳۰۶ هزار مورد فراتر رفته است. این آمار نشان می‌دهد فروش اینترنتی به یکی از بخش‌های مهم مبادلات اقتصادی کشور تبدیل شده است؛ با این حال، افزایش تعداد فروشگاه‌ها و بسترهای عرضه کالا، نظارت بر عملکرد تمام فعالان این بازار را پیچیده‌تر می‌کند.

در کنار فروشگاه‌های شناخته‌شده، صفحات فروش در شبکه‌های اجتماعی و وب‌سایت‌هایی نیز فعالیت می‌کنند که ممکن است هویت فروشنده، شرایط تحویل کالا و امکان پیگیری شکایت در آنها به‌روشنی مشخص نباشد. فروش کالای مغایر با سفارش، نبود ضمانت معتبر، تأخیر در ارسال و حتی دریافت وجه بدون تحویل محصول از جمله مشکلاتی است که می‌تواند تجربه خرید در حراج‌های اینترنتی را تحت تأثیر قرار دهد.

از سوی دیگر، تبلیغات گسترده و محدودیت زمانی تخفیف‌ها، فرصت بررسی مشخصات کالا و مقایسه قیمت را از خریدار می‌گیرد. شمارش معکوس پایان جشنواره و اعلام محدودیت موجودی نیز می‌تواند مصرف‌کننده را به خریدی شتاب‌زده سوق دهد؛ خریدی که لزوما بر اساس نیاز واقعی یا ارزیابی اقتصادی انجام نمی‌شود.

اصالت کالا؛ مسئله‌ای فراتر از درصد تخفیف

موضوع دیگری که در حراج‌های پایان پاییز اهمیت دارد، کیفیت و اصالت کالاهای عرضه‌شده است. در برخی گروه‌های کالایی مانند پوشاک، کیف و کفش، لوازم آرایشی و کالاهای دیجیتال، تشخیص کیفیت محصول و منشأ تولید آن برای مصرف‌کننده آسان نیست.

گاهی کالایی با نام یک نشان تجاری خارجی تبلیغ می‌شود، اما درباره تولیدکننده واقعی، کشور سازنده و اعتبار ضمانت آن اطلاعات شفافی ارائه نمی‌شود. در چنین شرایطی، حتی اگر قیمت محصول نسبت به سایر فروشگاه‌ها پایین‌تر باشد، نمی‌توان صرفا بر اساس تخفیف اعلام‌شده درباره ارزش خرید آن قضاوت کرد.

همچنین عرضه کالاهای دارای نقص، محصولات قدیمی یا کالاهایی که شرایط ضمانت و خدمات پس از فروش مشخصی ندارند، می‌تواند بخشی از هزینه‌ای را که خریدار تصور می‌کند صرفه‌جویی کرده است، پس از خرید به او تحمیل کند.

نظارت بر حراج‌ها؛ آیا تخفیف‌ها واقعی هستند؟

در همین زمینه، بهنام نیک‌منش، معاون بازرسی و نظارت اتاق اصناف ایران، با اشاره به برنامه نظارتی این مجموعه برای حراج‌های پایان پاییز، از بررسی قیمت و کیفیت کالاهای عرضه‌شده خبر داد.

وی با اشاره به اینکه برخی واحدهای صنفی با هدف جبران رکود بازار و تأمین سرمایه در گردش خود به فروش فوق‌العاده روی می‌آورند، تأکید کرد که تخفیف‌های اعلام‌شده باید از سوی بازرسان اتحادیه‌ها و اتاق‌های اصناف راستی‌آزمایی شوند.

نیک‌منش در توضیح این روند گفت: بازرس اتاق اصناف به همراه بازرس و کارشناس اتحادیه صنفی، بحث تخفیف ویژه‌ای که صورت می‌گیرد و قیمت‌هایی که اعمال می‌کند را راستی‌آزمایی می‌کند تا مشخص شود درصدهای اعلام‌شده واقعی هستند یا صرفا جنبه تبلیغاتی دارند. بر اساس آیین‌نامه اجرایی چگونگی فروش فوق‌العاده و حراج، عرضه کالا در این قالب باید حداقل ۱۵ درصد پایین‌تر از قیمت متعارف بازار، قیمت مصوب یا ضوابط نرخ‌گذاری باشد. همچنین واحد صنفی باید قیمت اولیه، میزان تخفیف و مدت اجرای حراج را در معرض دید مشتریان قرار دهد.

نیک‌منش همچنین با اشاره به ضرورت خرید از فروشگاه‌های دارای مجوز، از مصرف‌کنندگان خواست فاکتور خرید را مطالبه و در صورت مشاهده تخلف، شکایت خود را از طریق سامانه ۱۲۴ ثبت کنند. به گفته وی، گزارش‌های بازرسی در سامانه یکپارچه مدیریت بازرسی و نظارت اتاق‌های اصناف (سیمبا) ثبت و برای رسیدگی به سازمان تعزیرات حکومتی ارسال می‌شود.

بلک‌فرایدی به فرصتی برای بازسازی اعتماد نیاز دارد

واقعیت این است که برگزاری بلک‌فرایدی به‌خودی‌خود نمی‌تواند برای بازار ایران یک فرصت اقتصادی مثبت یا منفی تلقی شود. این رویداد در صورت برخورداری از تخفیف واقعی، شفافیت قیمت‌گذاری و تضمین کیفیت کالا می‌تواند به افزایش فروش واحدهای صنفی، تخلیه موجودی انبارها و کاهش هزینه خرید مصرف‌کنندگان کمک کند.

اما تحقق چنین ظرفیتی به رقابت بر سر قیمت واقعی وابسته است، نه رقابت بر سر بزرگ‌تر نشان دادن درصدهای تخفیف. فروشنده‌ای که قیمت شفاف، کالای باکیفیت و ضمانت معتبر ارائه می‌کند، می‌تواند در بلندمدت اعتماد مشتری را به دست آورد؛ در مقابل، تخفیف‌های نمایشی شاید در کوتاه‌مدت فروش ایجاد کنند، اما هزینه آن در نهایت به کاهش اعتبار فروشگاه‌ها و بی‌اعتمادی مصرف‌کنندگان منجر خواهد شد.

بنابراین، چالش اصلی بلک‌فرایدی در ایران صرفا نظارت بر چند روز حراج نیست؛ مسئله ایجاد سازوکاری است که در آن مصرف‌کننده بتواند قیمت واقعی کالا را تشخیص دهد، از اصالت محصول اطمینان داشته باشد و در صورت بروز تخلف امکان پیگیری مؤثر داشته باشد. تا زمانی که این شرایط فراهم نشود، جمعه سیاه برای بخشی از خریداران به جای فرصتی برای صرفه‌جویی، به آزمونی برای تشخیص تبلیغات از واقعیت تبدیل خواهد شد.

موج جدید گرانی در راه است؟

جزئیات و پیامدهای افزایش قیمت دلار حواله

افزایش قیمت دلار حواله با فاصله زمانی به بازار می‌رسد و می‌تواند در گران شدن کالاها یا افزایش هزینه زندگی و رشد تورم خود را نشان دهد. افزایش قیمت دلار حواله در روزهایی که نرخ دلار آزاد آرام شده، مورد توجه کارشناسان اقتصادی قرار گرفته است.

به گزارش فرارو؛ قیمت دلار حواله ظرف یک ماه حدود ۱۰ هزار تومان گران شد و برای اولین‌بار به مرز ۱۹۵ هزار تومان رسید. خیلی‌ها تصور می‌کنند قیمت دلار حواله فقط برای بازرگان و واردکننده اهمیت دارد اما وقتی افزایش نرخ حواله می‌تواند روی قیمت تمام‌شده اجناس موثر باشد، موضوع ابعاد بیشتری پیدا می‌کند.

دلار حواله چیست؟

دلار حواله نوعی دلار غیرنقدی است که در تالار حواله مرکز مبادله ارز و طلای ایران معامله می‌شود. یعنی در این بازار اسکناس دلار بین خریدار و فروشنده ردوبدل نمی‌شود و ارز از طریق سیستم بانکی یا صرافی‌های مجاز به حساب مقصد در خارج از کشور منتقل می‌شود.

نرخ دلار حواله روزانه و در طول روز کاری تغییر می‌کند. این نرخ بر پایه عرضه و تقاضای ارز در مرکز مبادله تعیین می‌شود و برای خرید و فروش دلار در قالب حواله اعلام می‌شود. تفاوت اصلی دلار حواله با دلار اسکناس در نحوه تحویل آن است. وقتی می‌گوییم دلار حواله یعنی پول به شکل مستقیم به حساب بانکی در خارج از کشور واریز می‌شود اما اسکناس دلار به شکل فیزیکی ردوبدل می‌شود.

چه کسانی با دلار حواله سروکار دارند؟

صادرکننده‌ها بازیگران اصلی این بازار هستند. آن‌ها ارز حاصل از فروش کالا و خدمات به خارج از کشور را وارد بازار می‌کنند و به همین دلیل عرضه‌کننده ارز در مرکز مبادله به شمار می‌آیند.

واردکننده‌ها هم برای پرداخت پول کالا یا مواد اولیه و قطعات وارداتی به دلار حواله نیاز دارند. این گروه‌ها ارز را از بازار خریداری می‌کنند تا بتوانند هزینه سفارش‌های خود را به فروشنده‌های خارجی منتقل کنند.

تولیدکننده‌های وابسته به مواد اولیه وارداتی نیز به شکل مستقیم با این نرخ سروکار دارند. بسیاری از کارخانه‌ها برای تولید کالا به مواد اولیه، قطعات، ماشین‌آلات یا خدمات وارداتی نیاز دارند و بخشی از این نیازها با دلار حواله تامین می‌شود. بانک‌ها و صرافی‌های هم در این بازار نقش دارند. آنها بخشی از فرآیند انتقال ارز، ثبت معاملات و انجام پرداخت‌های بین‌المللی را برعهده دارند.

قیمت دلار حواله چقدر است؟

مرکز مبادله ارز و طلا ایران امروز قیمت فروش دلار حواله را ۱۹۴ هزار و ۷۹۷ تومان اعلام کرد. این نرخ با رشد ۳۸۹ تومانی نسبت به روز گذشته همراه بود و قیمت خرید دلار حواله نیز به ۱۹۳ هزار و ۴۳ تومان رسید.

بر اساس نرخ‌های اعلام‌شده قیمت فروش دلار حواله روز یکشنبه ۱۹۴ هزار و ۴۰۸ تومان بود و امروز با افزایش ۳۸۹ تومانی به ۱۹۴ هزار و ۷۹۷ تومان رسید. بنابراین نرخ این ارز در آستانه عبور از مرز ۱۹۵ هزار تومان قرار گرفته و برای اولین‌بار در چنین سطحی دیده می‌شود.

روند صعودی قیمت دلار حواله در حالی اتفاق افتاده است که قیمت دلار آزاد طی روزهای اخیر نوسان محدودی داشته و نسبت به اوایل آبان بازدهی تقریبا صفر درصدی را تجربه می‌کند. دلار حواله اما در همین بازه حدود ۱۰ هزار تومان گران شده است.

تاثیر افزایش قیمت دلار حواله برای مردم عادی چگونه است؟

بخش بزرگی از کالاهای مصرفی یا قطعات و مواد اولیه کارخانه‌ها از طریق واردات تامین می‌شود. یعنی افزایش قیمت دلار حواله هزینه تامین این کالاها و مواد اولیه را بالا می‌برد.

واردکننده‌ای که برای خرید کالا ارز بیشتری پرداخت می‌کند، در نهایت هزینه بالاتر را در قیمت فروش محصول لحاظ می‌کند. این موضوع هم درباره کالاهای وارداتی و هم درباره کالاهای داخلی که مواد اولیه وارداتی دارند دیده می‌شود. افزایش هزینه تولید و واردات معمولا بلافاصله در قیمت فروشگاه‌ها ظاهر نمی‌شود. این اثر با فاصله زمانی به بازار می‌رسد و می‌تواند در گران شدن کالاها یا افزایش هزینه زندگی و رشد تورم خود را نشان دهد. برای من و شما اثر این افزایش قیمت می‌تواند در خرید کالاهای روزمره، لوازم خانگی، قطعات خودرو، دارو، مواد غذایی وارداتی و بسیاری از اقلام مصرفی دیده شود. هرچه سهم واردات در تولید یا تامین یک کالا بیشتر باشد، احتمال تاثیرپذیری قیمت آن از دلار حواله بیشتر است.

افزایش قیمت دلار حواله می‌تواند روی تصمیم واردکننده‌ها اثر بگذارد. برخی واردکنندگان ممکن است سفارش‌های خود را با احتیاط بیشتری انجام دهند یا زمان خرید ارز را تغییر دهند. این موضوع می‌تواند بر میزان عرضه برخی کالاها در بازار اثر بگذارد.

دلار حواله دلار فقط یک نرخ بانکی و دور از زندگی روزمره نیست. این نرخ در زنجیره تامین بسیاری از کالاها نقش دارد و تغییر آن می‌تواند پس از گذر از مراحل واردات و تولید و توزیع در قیمت نهایی کالاها احساس شود.

اخبار

قیمت نفت به پایین‌ترین سطح در ۳ماه اخیر نزدیک شد

قیمت نفت به دلیل احتمال مازاد عرضه در بازارهای جهانی به پایین‌ترین سطح در سه ماه گذشته نزدیک شد.

به گزارش ایلنا از خبرگزاری رویترز، احتمال مازاد عرضه در بازار، قیمت نفت را در معامله‌های روز سه‌شنبه (سوم آذر) برای دومین روز متوالی کاهش داد و به پایین‌ترین سطح در سه ماه اخیر نزدیک کرد، هرچند خطرهای مربوط به کشتیرانی در تنگه هرمز همچنان پابرجاست.

قیمت نفت خام شاخص برنت دریای شمال تا ساعت ۵ و ۱۰ دقیقه صبح روز سه‌شنبه به وقت گرینویچ، با ۶۶ سنت یا ۰.۷ درصد کاهش، به ۸۸ دلار و ۷۱ سنت برای هر بشکه رسید. قیمت نفت برنت در معامله‌های روز دوشنبه (دوم آذر) به پایین‌ترین سطح از ۳۱ اوت (نهم شهریور) نزدیک شده بود.

در همین حال، نفت خام شاخص دابلیوتی‌آی آمریکا با ۶۰ سنت یا ۰.۸ درصد کاهش، با قیمت ۷۹ دلار و ۵۷ سنت به‌ازای هر بشکه دادوستد شد. قیمت نفت خام آمریکا هم روز دوشنبه به پایین‌ترین سطح از ۲۶ اوت (چهارم شهریور) رسیده بود.

سوورو سارکار، مدیر بخش تحقیقات انرژی در بانک «دی‌بی‌اس» (DBS)، گفت: قیمت نفت برنت در روزهای اخیر تا حد زیادی روند افزایشی خود را از دست داده است، زیرا با وجود تداوم اختلال تردد از تنگه هرمز، اوضاع عرضه همچنان مطلوب است و بازار احتمال مازاد عرضه در آینده را در مقابل تداوم تنش‌ها در خاورمیانه و اختلال در کشتیرانی ارزیابی می‌کند.

وی افزود: بااین‌حال، نمی‌توان خطر افزایش دوباره قیمت‌ها را غیرمحتمل دانست، زیرا پیشرفتی در مذاکرات برای پایان‌دادن به تنش‌ها حاصل نشده است.

مدیرعامل شرکت ملی نفت لیبی روز دوشنبه در گفت‌وگو با رویترز اعلام کرد که فعالیت خط لوله نفت «شراره» و جریان نفت به مخازن ذخیره‌سازی در تأسیسات «آکاکوس» در منطقه «زاویه» از سر گرفته شده است. یک گروه غیرقانونی پیش‌تر فعالیت این خط لوله را مسدود کرده بود.

تحلیلگران اعلام کردند با وجود اینکه بهبود اوضاع عرضه بر قیمت‌ها تأثیر گذاشته است، اما بازار همچنان در شرایط شکننده قرار دارد.

دنیل هاینز، تحلیلگر راهبردی ارشد کالا در بانک «ای‌ان‌زد» (ANZ)، با انتشار یادداشتی برای مشتریان گفت: با وجود بهبود نسبی در ذخیره‌سازی‌ها و دسترسی به فرآورده‌ها، بازار نفت همچنان زیر فشار شدید قرار دارد.

قیمت نفت، فروش پیش از پایان مهلت زمانی، حاشیه سود پالایشگاه‌ها و موقعیت‌های معاملاتی سرمایه‌گذاران بیش‌ازپیش نشان می‌دهد که بازار در انتظار بازگشت اوضاع به حالت عادی است. بااین‌حال، همچنان محدودیت‌هایی در زمینه لجستیک وجود دارد و پشتوانه ذخیره‌سازی‌ها کم است. بنابراین، به نظر می‌رسد بازار نفت از کمبود شدید به‌سمت آسیب‌پذیری مداوم در حال حرکت است و بازگشت به حالت عادی دیده نمی‌شود.

دویچه بانک اعلام کرد که ذخیره‌سازی مایعات جهان در اکتبر ۵۲ میلیون بشکه افزایش یافته است و این موضوع مازاد یک میلیون و ۷۰۰ هزار بشکه در عرضه روزانه را نشان می‌دهد.

این بانک آلمانی در گزارش پژوهشی خود اعلام کرد که شواهد حاکی از برقراری تعادل دوباره و ایجاد مازاد عرضه در بازار جهانی است، هرچند موانع می‌تواند روند آن را به تأخیر بیندازد.

بر اساس نظرسنجی اولیه رویترز، پیش‌بینی می‌شود که ذخیره‌سازی‌های نفت خام و فرآورده‌های نفتی آمریکا هفته گذشته افزایش یافته است.

توسعه نیروگاه‌های برق آبی و خورشیدی؛ لازم و ملزوم یکدیگر در پایداری شبکه برق

علی اکبر صابری / دکترای مدیریت ساخت

در مسیر گذار به سمت انرژی‌های پاک و کاهش وابستگی به سوخت‌های فسیلی، توسعه نیروگاه‌های خورشیدی به یکی از اولویت‌های مهم صنعت برق کشور تبدیل شده است. ظرفیت بالای تابش خورشید در ایران، امکان احداث نیروگاه‌های خورشیدی در ابعاد و مقیاس‌های مختلف و سرعت بالای اجرای این پروژه‌ها، فرصت ارزشمندی برای پاسخ‌گویی به بخشی از نیاز روزافزون کشور به انرژی فراهم کرده است. تلاش دو سال اخیر در توسعه این نیروگاهها ستودنی است و لازم است با برنامه ریزی و روندی مناسب ادامه یابد، ولیکن در شتاب برای توسعه انرژی خورشیدی، نباید از یک واقعیت بنیادین غافل شد، توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر نباید تنها معطوف به خورشیدی‌ها و به قیمت کم‌توجهی به سایر نیروگاههای تجدیدپذیر همچون نیروگاه‌های برق‌آبی تمام شود؛ چراکه آینده پایدار صنعت برق کشور به ترکیب منعطف، متوازن و هوشمندانه منابع مختلف تولید انرژی وابسته است.

برق‌آبی‌ها؛ فراتر از تولید برق

نیروگاه‌های برق‌آبی در مقیاس ناوگان موجود، بزرگ‌ترین بخش از ظرفیت تولید برق تجدیدپذیر کشور را به خود اختصاص داده‌اند و حفظ، نوسازی و ارتقای عملکرد آن‌ها، به اندازه توسعه ظرفیت‌های جدید اهمیت دارد. هرگونه سیاست‌گذاری برای آینده انرژی پاک ایران، بدون توجه به این زیرساختهای استراتژیک، تصویری ناقص از ظرفیت‌های واقعی حال و آینده کشور ارائه خواهد کرد. اهمیت نیروگاه‌های برق‌آبی در آن است که کارکرد آن‌ها به تولید برق محدود نمی‌شود. سدها و سامانه‌های وابسته به آن‌ها، در چارچوب بهره‌برداری یکپارچه از منابع آب، نقش پر رنگی در مهار و تعدیل سیلاب‌ها، تنظیم جریان رودخانه‌ها و تأمین آب مورد نیاز شرب، کشاورزی و صنعت دارند و همین چندمنظوره بودن، جایگاه نیروگاههای برق‌آبی را در برنامه‌ریزی توسعه کشور متمایز کرده است. در شرایطی که تغییرات اقلیمی، افزایش فراوانی و شدت برخی رخدادهای حدّی و تشدید تنش آبی، مدیریت منابع آب را بسیار پیچیده‌تر از قبل نموده، حفظ آمادگی عملیاتی سدها و نیروگاه‌های برق‌آبی، ارتقای ایمنی سازه‌ها، بهینه‌سازی بهره‌برداری از مخازن و تشویق بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری در طرح‌های جدید، امری ضروری و راهبردی در صنعت آب و برق کشور است.

پایداری شبکه؛ حلقه اتصال برق‌آبی و خورشیدی

یکی از مهم‌ترین موضوعات در آینده صنعت برق، نحوه مدیریت شبکه پس از گسترش کنونی نیروگاه‌های خورشیدی است. تولید برق خورشیدی تابع تابش خورشید و شرایط جوی است و در طول شبانه‌روز تغییر می‌کند. افزایش سهم این نوع تولید، نیاز به انعطاف‌پذیری بیشتر شبکه، مدیریت نوسانات تولید، تأمین ذخایر عملیاتی و ایجاد ظرفیت‌های مناسب برای پاسخ‌گویی به تغییرات سریع عرضه و تقاضا را افزایش می‌دهد. در این میان، نیروگاه‌های برق‌آبی، نقشی حیاتی و راهبردی در متعادل‌سازی شبکه ایفا کنند. امکان افزایش یا کاهش تولید در بازه‌های زمانی کوتاه و به اقتضای نیاز شبکه، این ظرفیت را فراهم می‌کند که بخشی از نوسانات تولید خورشیدی جبران و تعادل میان تولید و مصرف با اطمینان بیشتری حفظ شود. همچنین، نیروگاه‌های برق‌آبی تلمبه‌ذخیره‌ای می‌توانند با ذخیره انرژی در زمان مازاد تولید و بازگرداندن آن به شبکه در ساعات نیاز، مکمل مهمی برای توسعه منابع خورشیدی باشند. ذکر این نکته ضروری است که مدیران و کارشناسان صنعت برق بارها تاکید کرده اند که مهمترین نیروگاه کشور، یک نیروگاه برق آبی است، نیروگاه تلمبه ذخیره ای هزار مگاواتی سیاه بیشه که در نزدیکی تهران و در استان مازندران واقع است.

نکته اساسی آن است که برق خورشیدی می‌تواند بخش مهمی از انرژی مورد نیاز کشور را تأمین کند، اما پایداری و قابلیت اتکای شبکه به مجموعه‌ای متوازن از منابع تولید، ذخیره‌سازی و مدیریت هوشمند عرضه و تقاضا وابسته است که برق‌آبی‌ها مهمترین رکن، این مجموعه‌اند.

ضرورت بازنگری در رویکرد توسعه و سرمایه‌گذاری

حفظ جایگاه ویژه برق‌آبی‌ها در صنعت آب و برق، بدون توجه مستمر به توسعه، نوسازی و نگهداری مطلوب آن‌ها امکان‌پذیر نیست. در کنار طرح‌های بهینه‌سازی و بازتوانی، باید توسعه ظرفیت‌های جدید برق‌آبی نیز مورد توجه قرار گیرد. در این مسیر، ارزیابی دقیق هزینه چرخه عمر، ارزش خدمات جانبی شبکه، آثار اقتصادی و اجتماعی و منافع چندمنظوره طرح‌ها، به صورت کاملا کارشناسی و با در نظر گرفتن صرفه و صلاح کشور، امری بس ضروری است. تصمیم‌گیری درباره پروژه‌های انرژی نباید تنها بر مبنای هزینه احداث هر کیلووات یا میزان تولید سالانه برق انجام شود؛ بلکه ارزش بلند مدت هر طرح برای کل سامانه جامع انرژی باید در ملاحظات و محاسبات لحاظ گردد. در عین حال، توسعه نیروگاه‌های تجدیدپذیر نباید به‌صورت تک بعدی و فقط برای نوعی خاص تعریف شوند. فناوریهای مختلف، با برخورداری از ویژگی‌های متفاوت، ظرفیت پوشش و تکمیل کنندگی یکدیگر را دارند. برای مثال، خورشید، منبعی گسترده و در دسترس برای تولید است و برق‌آبی، امکان تنظیم‌پذیری تولید، پشتیبانی از شبکه و ارائه خدمات مکمّل را فراهم می‌کند. سیاست‌گذاری صحیح باید به‌جای ترجیح یک فناوری، بر طراحی ترکیبی بهینه از منابع گوناگون انرژی، متمرکز باشد.

نگاه یکپارچه به آینده انرژی و آب ایران

صنعت برق ایران برای پاسخ‌گویی به نیازهای آینده، به سبدی متنوع، منعطف و قابل اتکا از منابع تولید انرژی نیاز دارد. دستیابی به این هدف، مستلزم هماهنگی سیاست‌های توسعه متوازن نیروگاه‌ها، تقویت شبکه انتقال، توسعه ذخیره‌سازی انرژی، ارتقای بهره‌وری و اصلاح سازوکارهای اقتصادی و سرمایه‌گذاری است. در این چارچوب، باید ارزش واقعی مواهب و خدمات ویژه و گسترده ای که سدها و نیروگاه‌های برق‌آبی به پایداری و ثبات شبکه برق و نظام مدیریت منابع آب ارائه می‌کنند، ارزش‌گذاری و در سازوکارهای تأمین و تخصیص منابع مالی اعمال شود.

مجموعه کارشناسی کشور، با اتکا به تجربه و ظرفیت بالای تخصّصی خود در توسعه زیرساخت‌های استراتژیک و مدیریت طرح‌های بزرگ، می‌تواند در تحقق این رویکرد یکپارچه نقش مؤثری ایفا کند؛ رویکردی که در آن، توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر با صیانت از سرمایه‌های ملی، افزایش تاب‌آوری شبکه برق و تأمین پایدار نیازهای آبی کشور همراه باشد. در نهایت، مسئله اصلی چگونگی بهره‌گیری هوشمندانه از همه ظرفیت‌های ملی برای ساختن آینده‌ای پایدارتر است. توسعه نیروگاه‌های خورشیدی ضرورتی انکارناپذیر برای کشور است، اما این ضرورت نباید ما را از حفظ، نوسازی و توسعه سایر نیروگاهها همچون بادی و برق آبی غافل کند. آینده انرژی پاک ایران زمانی مطمئن خواهد بود که توسعه آن بر شانه‌های یک شبکه منعطف و پایدار استوار شود. صیانت از این ظرفیت و پتانسیل عظیم، با سرمایه‌گذاری و توجه و اهتمام هم‌زمان به تمامی امکانات و زیرساخت‌های حیاتی کشور میسر و مقدور خواهد بود.